نگاهی به کتاب «خاکریزهای خط مقدم»
که از برگزیدگان بیست و یکمین جایزه کتاب سال دفاع مقدس بود

اگر ننویسی، دشمنت می‌نویسد!

صابره سلمانیان
قفسه کتاب

کتاب «خاکریزهای خط مقدم» مطالعه‌ای درباره تاریخ جنگ تحمیلی است و نقش نیروهای جهاد سازندگی و خدمات این سازمان در دوره هشت‌ساله دفاع مقدس را مرور می‌کند. به‌بهانه امروز که چهل و ششمین سالگرد تأسیس این ارگان مردمی و انقلابی (جهاد سازندگی) است مروری کرده‌ایم بر کتابی دوجلدی که به کوشش نصرت‌الله محمودزاده از نویسندگان نام‌آشنای دفاع مقدس و همت مرکز اسناد، تحقیقات و نشر معارف دفاع‌مقدس و مجاهدت‌های سپاه منتشر شده است.

مهندسی جنگ و نقشی که نیروهای جهاد سازندگی در سال‌های دفاع‌مقدس ایفا کردند، بخش مهمی از تاریخ جنگ تحمیلی هشت‌ساله است اما چنان‌که شایسته موضوعی به این مهمی بوده به آن پرداخته نشده. درباره این بعد از ابعاد جنگ، پرسش‌های فراوانی وجود دارد که متأسفانه بی‌پاسخ مانده و به‌اصطلاح حرف‌های ناگفته زیادی هنوز باقی است. نصرت‌الله محمودزاده در کتاب خاکریزهای خط مقدم تلاش می‌کند ضمن بررسی تاریخ مهندسی جنگ و اهمیت خدمات جهاد سازندگی در آن مقطع حساس، به شماری از این پرسش‌ها پاسخ دهد. این کتاب که در بیست و یکمین دوره جایزه کتاب سال دفاع مقدس در بخش پژوهش تاریخی و سیاسی، اثر شایسته تقدیر معرفی شد، یکی از تولیدات مرکز اسناد و تحقیقات دفاع‌مقدس بوده و متن آن در دو جلد مجزا از یکدیگر تدوین و تنظیم شده است.

چگونگی شکل‌گیری جهاد سازندگی

کتاب خاکریزهای خط مقدم که عنوان فرعی «تاریخ مهندسی جنگ جهاد سازندگی در دفاع مقدس» روی جلد آن دیده می‌شود، با نگاهی به چگونگی شکل‌گیری جهاد سازندگی شروع می‌شود و در نخستین فصل، مسائلی مثل ضرورت تشکیل جهاد سازندگی، مراحل تشکیل آن و نیز چگونگی تأمین اعتبار این سازمان انقلابی را در خود جای می‌دهد. نویسنده از نام شهدای این سازمان، پیش از شروع جنگ تحمیلی غفلت نمی‌کند و در بخشی از این فصل، از آنان یاد می‌کند. سپس در فصل دوم به بحث ورود جهاد سازندگی به جنگ و نقشی که نیروهای فداکار این سازمان در جبهه جنوب و غرب ایفا کردند می‌پردازد. در فصول بعدی، روایت‌ها و بررسی‌ها مفصل‌تر می‌شوند و محمودزاده عملیات به عملیات پیش می‌رود و بر خدمات انصافا ستودنی جهاد سازندگی در عملیات‌هایی مثل ثامن‌الائمه، طریق‌القدس و فتح‌المبین درنگ می‌کند. این خدمات از پل‌ها و جاده‌ها گرفته تا خاکریزها و بیمارستان‌هایی که جهاد در مقاطع مختلف جنگ احداث کرده را شامل می‌شود.

منابع دست اول

محمودزاده برای تألیف این اثر به منابع دست اول رجوع کرده و درباره بیست و هفت عملیات از نبردهای دوران جنگ تحمیلی نوشته است. به تعبیر دیگر، در این اثر مراجعه گسترده و قابل‌توجهی به منابع دست اول شده و مصاحبه با افراد مطلع نیز به‌صورت هدفمند صورت گرفته است. مطالعه ساختارهای جهاد سازندگی و نیز تدوین روایات معتبر برای رسیدن به اطلاعات دقیق از دیگر ویژگی‌های این اثر است؛ ضمن آن‌که گویا حدود یک سال کوشش برای راستی‌آزمایی در روایات هم پشتوانه این کار شده و نویسنده سعی داشته تا محتوای این کتاب ترکیبی از روایات حوادث و حماسه‌های مهندسی باشد. نگاهی ولو گذرا به کتاب نشان می‌دهد که او در کوشش‌هایش کامیاب شده و پژوهشی ارزشمند درباره یکی از ابعاد مهم جنگ تحمیلی تهیه کرده است.

تاریخ جنگ ماند

محمودزاده در مراسم رونمایی از کتاب، به نکات جالبی اشاره کرد. از جمله این‌که با خاموش شدن توپخانه‌ها و قطعنامه ۵۹۸ در تابستان ۱۳۶۷ جنگ تمام شد اما «تاریخ جنگ ماند و دنیایی از چرایی و چگونگی و پاسخ به سؤالات عمیق و اساسی تاریخ. تاریخ با کسی شوخی ندارد. اگر ننویسی، دشمنت می‌نویسد!» کتاب دوجلدی خاکریزهای خط مقدم نیز قدمی در مسیر همین دغدغه‌های جدی اوست و مصمم بوده چیزی قابل ارائه، هم برای محافل علمی و هم برای عموم جامعه بنویسد.

چرا برای کتاب مصاحبه انجام شد؟

نویسنده در مراسم رونمایی این کتاب دوجلدی، دلیل انجام مصاحبه‌ها برای کتابش را پر شدن گسست تحقیق و تدوین عنوان کرد و ضمن توضیحاتی درباره تعداد شش قرارگاه و ۵۰ گردان مهندسی جنگ، گفت: در این کتاب با طیف متعددی از بسیج‌سازی مواجه هستیم؛ از بسیج سازندگی روستایی تا نخبگان برای ساخت موشک. تلاش کردیم کتاب به سبک و سیاق نظامی نباشد و یک سیر مهندسی‌محور اما تسلیم نظامی باشد.

محمودزاده مخاطبان کتاب را دانش‌پژوهان وزارتخانه‌ها با هدف توسعه اقتصادی، دانشگاه‌های صنعتی-مدیریتی با تفکر جهادی و بومی عمل کردن دانست و ضمن توضیحاتی مبنی بر این‌که فضای امروز صنعت کشور خسته است، گفت: دیگر مخاطبان کتاب پژوهشگران نظامی و حتی افرادی هستند که هنوز به دنیا نیامده‌اند و این کتاب موجب می‌شود تا چرخ را دوباره نسازند.

نویسنده خاکریزهای خط مقدم سپس گفت: دلیل انتخاب نام کتاب، حضور فرماندهان جهاد سازندگی در خط مقدم بود که عمدتا محل شهادت‌شان نیز در آنجا بوده است؛ موضوعی که مهندس ورشابی به آن تأیید داشت و امام(ره) به‌خوبی لقب سنگرسازان بی‌سنگر را به آنها داد.

تقدیر سردار رحیم صفوی از نویسنده اثر

سردار یحیی رحیم‌صفوی از چهره‌های پیشکسوت سپاه پاسداران در این نشست ضمن تقدیر و تشکر از سردار نائینی که این کتاب را آماده کرده، گفت: این کتاب قطعاتی از کار سنگرسازان بی‌سنگر را آماده کرده است.

وی قلم محمودزاده را روان و صادق توصیف کرد و ضمن تشکر از او، یادی از فرماندهان جهاد سازندگی کرد که شهید شدند و گفت: کتاب جامع، منصف و صادق است.

سردار رحیم‌صفوی تأکید کرد: این کتاب ابعاد مهندسی و رزم را گفته و ۲۷ عملیات را شرح داده است. همچنین صحبت‌های شهیدان را نیز آورده است. بدون جهاد سازندگی پیروزی حاصل نمی‌شد.

با خاموش شدن توپخانه‌ها و قطعنامه ۵۹۸ در تابستان ۱۳۶۷ جنگ تمام شد اما «تاریخ جنگ ماند و دنیایی از چرایی و چگونگی و پاسخ به سؤالات عمیق و اساسی تاریخ. تاریخ با کسی شوخی ندارد دوستان. اگر ننویسی، دشمنت می‌نویسد!»

نگاهی دیگر

■ پژوهشی پیرامون فضایل و مناقب امیرالمؤمنین علی(ع)؛

کتاب «سیمای پرفروغ» به چاپ پنجم رسید

کتاب «سیمای پرفروغ (پژوهش پیرامون فضایل و مناقب امیرالمؤمنین علی(ع))» اثر آیت‌الله سید اصغر ناظم‌زاده قمی در ۳۶۷ صفحه به همت مؤسسه بوستان کتاب به چاپ پنجم رسید.

امیر مؤمنان(ع) در دامان وحی پرورید و از سرچشمه زلال و ناب محمدی نوشید و پابه‌پای پیامبر در تمام صحنه‌ها کوشید و دمی از راه خدا پاپس نکشیده و کوتاهی نورزید. جان خویش را در «لیله‌المبیت» در طبق اخلاص نهاد و پیامبر را از خطر مشرکان رهاند. چنان به پیامبر نزدیک شد که خداوند او را «نفس رسول خدا» نامید. نویسنده در این کتاب می‌کوشد تا خوانندگان را با شمه‌ای از فضایل و مناقب آن امام همام آشنا کند.

کتاب حاضر در شش بخش تألیف شده؛ در بخش اول به مباحثی از جمله اظهار علاقه پیامبر(ص) به علی(ع)، کنیه و لقب خاص برای علی(ع)، هجرت علی(ع) با پیامبر(ص)، با پیامبر(ص) در معراج و ردالشمس اشاره شده است.

مؤلف در بخش دوم با عنوان «توصیه‌های پیامبر(ص) پیرامون علی(ع)» ضمن بیان چند حدیث درباره دوستی با علی(ع)، به مباحثی به‌عنوان «علی(ع) معیار تشخیص مؤمن از منافق» و «تردید در نطفه دشمنان علی(ع)» و «آزمایش فرزندان صحابه به محبت علی(ع) توسط پدران‌شان» پرداخته است.

«علی در عرصه علم و دانش» عنوان بخش سومین بخش از کتاب سیمای پرفروغ است که در این بخش، حضرت میراث‌دار علم نبوت و دارای عالی‌ترین مراحل علمی و داناترین صحابه معرفی شده و بر انتقال اسرار عالم از پیامبر(ص) به علی(ع) تأکید شده و دیدگاه علمای اهل سنت در خصوص علم و دانش آن حضرت تبیین شده است.

در بخش بعدی که به «معجزات و کرامات علی(ع)» اختصاص یافته، نمونه‌هایی از خبرهای غیبی امام(ع) و همچنین نمونه‌هایی از کرامات آن حضرت بیان شده است.

پنجمین بخش با عنوان «علی(ع) در عرصه ایمان و اخلاق» تألیف شده است. در ششمین و آخرین بخش از کتاب حاضر با عنوان «منزلت علی(ع) در سرای واپسین»، مباحثی از جمله علی(ع) بر بالین محتضر، سکرات مرگ از زبان علی(ع)، علی(ع) تقسیم‌گر بهشت و جهنم، علی(ع) میزان اعمال، مقام والای علی(ع) در قیامت و رستگاری شیعیان علی(ع) در قیامت تشریح شده است.

